

Asia: VN/21121/2024

Kysely EU:n verkkolähetysdirektiivin (2019/789) kansallisen täytäntöönpanon vaikutuksista eri toimijoiden näkökulmasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko 25 h §:n muutos selkeyttänyt alkuperäistä lähettämistä ja edelleen lähettämistä koskevan sääntelyn soveltamista ja onko lainmuutoksilla (25 h § ja 25 m §) ollut vaikutusta omaan toimintaan tai edustamienne tahojen toimintaan?

Ei ole ollut vaikutusta, perustele.

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Ei ole selkeyttänyt tilannetta. Edellisen tekijänoikeuslain uudistuksen yhteydessä tehty muutos 25 h §:ään ei selkeyttänyt tilannetta.

Lausuntopyynnön johdannossa kerrotaan:

”Kyselyn tavoitteena on saada lisätietoa siitä, onko tekijänoikeuslain 25 h § edistänyt toimivaa oikeuksien hankkimista ja tekijöiden oikeutta kohtuullisiin korvauksiin ja onko sääntely aiheuttanut riskejä kotimaisten televisioyhtiöiden harjoittamalle alkuperäiselle lähettämislle antenni-, kaapeli- ja muissa verkoissa, joissa televisioyhtiöt ovat hankkineet kaikki tarvittavat oikeudet kattavasti koko Suomen alueelle.”

Koska nämä tavoitekuvaavuuksessa olevat OKM:n kysymykset eivät toistu samassa muodossa lausuntopyynnön kysymyksissä, toteamme Ylen yleisnäkemyksenä että

- 1) TekOikL 25 h §:n muutos on vaikeuttanut Ylen tarvitsemisen esitysoikeuksien hankintatoimintaa, ja
- 2) TekOikL 25 h §:n muutos korotti jo ennen lakimuutosta vallinnutta Ylen kohtaamaa riskitasoa, kun se entisestään lisäsi oikeudellista epävarmuutta.

2. Palveleeko nykyinen sääntely ohjelmien tuotantojen ja lähettämisen kokonaisuutta eri osapuolet huomioon ottaen?

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Ei palvele. Alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen määritelmien epäselvyydet tulee viimeistään nyt selkeyttää. Epäselvä tilanne aiheuttaa vastakkainasettelua ja luottamuspulaa eri osapuolten välillä. Oikeudellinen epäselvyys aiheuttaa ylimääräistä työtä sisältöhankinnan sopimusneuvotteluissa ja sopimusten dokumentoinnissa, mikä aiheuttaa toimialalle tarpeettomia transaktiokustannuksia. Lainsäätäjä ei ole onnistunut tehtävässään luoda selkeä ja oikeusvarma sääntely-ympäristö tv-toiminnalle.

Oikeudellinen epäselvyys aiheuttaa sen, että eri osapuolet kilpailevat kaapelioikeuksien hankinnasta. Yksittäinen tekijä voi päätyä kaksoisluovutustilanteeseen, kun hän allekirjoittaa eri tahojen hänelle tarjoamia vakiosopimuksia. Tekijän tulisi ymmärtää peruuttaa esimerkiksi Kopiostolle aikaisemmin antamansa valtuutus, kun hän myöhemmin sopii esimerkiksi lähettäjäyrityksen tai tuotantoyhtiön kanssa työpanoksestaan tv-tuotannossa. Kaksoisluovutuksia saattaa tapahtua nykyään epäselvän lainsäädännön takia. Yle on tästä erittäin huolissaan.

Mikäli tv-sisältöjen työsuoritusten korvaamisessa siirryttäisiin Kopioston vaatimiin edelleenlähetyskorvauksiin, johtaisi se siihen, että osa tekijälle tulevasta korvauksesta maksettaisiin viivästettynä pitkän ajan kuluessa. Yle työnantajana ja sisältöjen tilaajana on havainnut että tekijät haluavat tietää täsmällisesti saamansa korvauksen suuruuden ja saada maksun samaan aikaan työsuorituksensa kanssa. Kopioston ehdottama viivästettynä maksettava korvaus vähentää työn suoritushetkellä maksettavaa korvausta ja jättää tekijälle epävarmuuden korvauksen suuruudesta.

a) Onko 25 h §:n muutos selkeyttänyt alkuperäistä lähettämistä ja edelleen lähettämistä koskevan sääntelyn soveltamista kaapeliyritysten ja taloyhtiöiden toiminnassa?

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Ei ole. Oikeudellinen epävarmuus tuotantoyhtiöille, televisioyhtiöille, kaapeliyrityksille, taloyhtiöille ja muille yhteisantenniverkoille ei ole omiaan tukemaan nykyisenkaltaista laajaa maksutonta kanavatarjontaa kansalaisille. Lainsäädännöllä on kyettävä luomaan vakaa ja ennustettava toimintaympäristö.

Televisioyhtiöt ovat hankkineet oikeudet kaikille jakeluteille kattavasti koko Suomen alueelle ja kaikille oikeudenhaltijoille on korvaukset maksettu. Alkuperäistä lähetystä toteuttaessaan lähettäjäyhtiöt voivat käyttää alihankkijoita ja hyödyntää erilaisia verkkoja. Vapaasti vastaanotettavien kanavien lähettämisessä käytetty teknologia tai jakelutapa antenni-, kaapeli- tai yhteisantenniverkoissa ei tee kotimaisten kanavien jakelusta lähtökohtaisesti edelleen lähettämistä.

Verkkolähetysdirektiivi edellyttää teknologianeutraalia sääntelyä - antenniverkko kattaa koko Suomen alueen ja kaapeli- ja muut tekniset verkot (esim. yhteisantenniverkot) ovat vaihtoehtoinen tapa vastaanottaa ja katsoa kanavia Suomessa. Oma antenni on käytännössä vain omakotitaloissa.

Verkkolähetysdirektiivin mukaan teknistä välittämistä ei katsota edelleen lähettämiseksi. Määrittävää alkuperäiselle lähettämislle on myös, että oikeudenhaltijat ovat luovuttaneet lähettäjyryityksille tarvittavat oikeudet ja oikeudenhaltijoille on korvattu käytöstä (tämä on vahvistettu myös EU-käytännössä C-138/16 - AKM, 28-30 kohta). Kuten talousvaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt, tekijöillä ja oikeuksien käyttäjillä kuten tv-yhtiöillä tulee edelleenkin olla oikeus sopia ensisijaisesti suoraan keskenään oikeuksien käytöstä kaikissa jakeluteissa.

Perustuslakivaliokunta on myös ottanut lausunnoissaan kantaa kaksinkertaisten korvausten perusteettomuuteen (PeVL 7/2005 vp ja PeVL 64/2014) toteamalla muun muassa seuraavaa: ”Tekijän oikeus saada korvaus alkuperäisen ohjelman lähettäjyryityksen lisäksi myös ohjelmaa jakavalta teleyritykseltä ylittää valiokunnan mielestä sen, mihin tekijällä tulee kohtuudella olla tällaisessa tilanteessa oikeus”.

Verkkolähetysdirektiivi koskee vain rajat ylittävää toimintaa, ja sen tarkoitus on vain täydentää suoraa sopimista tekijöiden ja lähettäjyryitysten välillä niissä tilanteissa, joissa lähettäjyryitys ei ole hankkinut tarvittavia oikeuksia toisen jäsenvaltion alueelle. Edelleen lähettämisen konstruktion ei ole koskaan tarkoitus syrjäyttää suoraa sopimista ja alkuperäistä lähettämistä.

Alkuperäinen lähettämisen ja edelleen lähettämisen määritelmää on täsmennettävä ja tekijänoikeuslaissa tulee vahvistaa nykytila: Kotimaisten vapaasti vastaanotettavien kanavien jakelu antenni- kaapeli- ja yhteisantenniverkoissa on alkuperäisen lähettämisen piiriin kuuluvaa toimintaa.

b) Onko kaapeliyryitysten ja taloyhtiöiden toimesta tapahtuva televisiosisällön jakelu kansalaisille vähentynyt, kasvanut tai muutoin muuttunut uuden sääntelyn (25 h §) seurauksena? Liittäkää vastaukseen mahdollinen tilastotieto.

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Tv-sisältöjen jakelun sopimusrakenteet ja tekniset toimintatavat ovat niin monimutkaisia ja pitkän ajan kuluessa muotoutuneita, että merkitykseltään epäselvä lainsäädäntömuutos ei ole vielä ehtinyt niitä muuttaa. Jos kaapelioperaattorit joutuisivat maksamaan edelleenlähettämiskorvauksia Kopiostolle, niin siinä tilanteessa arvioimme muutosten tapahtuvan melko nopeasti. Jos kaapeli-tv-operaattoreita kohtaa edelleenlähettämiskorvausten maksuvelvollisuus, pidämme mahdollisena, että Ylen tv-kanavien jakelu kaapeli-tv-verkoissa voi päättyä suuruusluokkaa 1-2 vuoden viiveellä.

c) Ovatko verkkoyritykset ja taloyhtiöt joutuneet maksamaan uuden sääntelyn (25 h §) seurauksena uudelleen tekijöille televisiosisällön edelleen lähettämistä korvauksia tilanteessa, jossa alkuperäinen lähettäjä on jo maksanut tekijöille koko Suomen osalta televisiosisältöä koskevista oikeuksista? Liittäkää vastaukseen mahdollinen tilastotieto.

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Yle ei ole teleoperaattorien ja Kopioston välisen oikeussuhteen osapuoli, joten Yle ei tiedä varmuudella, ovatko ovat verkkoyritykset tai taloyhtiöt joutuneet tällaiseen tilanteeseen, mutta oletamme, että eivät ole toistaiseksi.

4. Eduskunnan lausuman (EV 312/2022 vp) mukaisesti arvioinnissa tulee huomioida myös perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Korkeimmassa oikeudessa on vireillä oikeudenkäynti, jossa on kyse televisiolähetysten edelleen lähettämistä. (Markkinaoikeus on antanut asiassa ratkaisun MAO:285/19, joka ei ole lainvoimainen <https://markkinaoikeus.fi/fi/index/paatokset/teollisjatekijanoikeudellisetasiat/mao28519.html>.)

Miten näkemyksenne mukaan tuleva korkeimman oikeuden ratkaisu tulisi ottaa huomioon eduskunnan lausumassa tarkoitetussa arvioinnissa? Perustele lyhyesti alla olevaan tekstikenttään.

Korkein oikeus antaa asiassa MAO:285/19 ratkaisunsa kanteen kohteena olevana ajankohtana voimassa olleen ja nyt jo kumotun tekijänoikeuslain sisällön perusteella. Lähtökohtaisesti KKO ei ota kantaa nyt voimassa oleviin oikeussääntöihin eli KKO:n päätös ei todennäköisesti tule selkiyttämään nyt voimassa olevaa oikeustilaa. Tämän takia KKO:n ratkaisusta ei todennäköisimmin tule olemaan hyötyä oikeudellisen epävarmuuden poistamisessa. Kopiosto tai teleoperaattorit voivat panna vireille uuden tuomioistuinprosessin, jonka kesto vireille tulosta on todennäköisesti 3-5 vuoden suuruusluokkaa. Lainvalmistelijan OKM:n ja lainsäätäjän tehtävänä on mahdollisimman nopeasti poistaa vallitseva oikeudellinen epävarmuus lakimuutoksella. Tämä on mahdollista tehdä noin 1,5 vuoden kestoisessa lainvalmistelu- ja lainsäätämisprosessissa. OKM:n toimien ei tule odottaa KKO:n ratkaisua, joka ei todennäköisimmin selkeytä nykyistä oikeustilaa.

Dahlström Anniina
Yleisradio